Съфинансирано от Европейския съюз

Резюме от проведена информационна кампания за възможностите за подкрепа по Програма „Развитие на регионите“ 2021 – 2027 г. и Фонда за справедлив преход

Място и период на провеждане:	гр. Стара Загора, зала на Общински съвет; хибридно събитие; 24.04.2023 г., от 9:00
Присъстващи на събитието:	г-жа Ангелина Бонева, заместник-министър на регионалното развитие и благоустройството и Ръководител на Управляващия орган на Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027; представители на Европейската комисия (ЕК); г-н Ивайло Стоянов, началник на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“, МРРБ; експерти от УО на ПРР; г-н Радостин Танев, зам.- кмет на община Стара Загора; представители на местната власт в региона, НПО-организации, синдикати, екологични и бизнес организации и представители на общинската и областната администрация.

Събитието беше открито от зам.-кмета на общината Радостин Танев. В приветствието си към присъстващите, той подчерта важността на темата за целия регион и очакванията си за ползотворна дискусия по най-важните приоритети, не само за общинската администрация в Стара Загора, но и за бизнеса, НПО и гражданите в региона. Зам.-кметът сподели, че развитието на Стара Загора зависи от Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. до голяма степен и подчерта значението на очакваните инвестиции за развитието на града, за енергийната независимост и привличането на инвестиции.

В изказването си г-н Танев подчерта, че община Стара Загора е била и ще продължава да бъде мост между местния бизнес и европейските институции за разговори, и предприемане на различни стъпки за осигуряване на перспективи за развитие.

От страна на Министерството на регионалното развитие и благоустройството приветствие към гостите и участниците в информационната среща отправи заместник-министърът и РУО на ОПРР/ПРР, г-жа Ангелина Бонева. Тя отправи изключителни благодарности за домакинството на община Стара Загора, като подчерта, че това е „сърцето на региона“.

Зам.-министър Бонева призова за провеждане на откровен дебат, открит и с ясни теми, обмен на информация и възможности за териториално развитие чрез вземане на консенсусни и перспективни решения. Г-жа Бонева призова да се стъпи на традицията, на добрите практики, но с поглед към бъдещето и информира за провеждането по същото време в Брюксел на „Седмица на справедливия преход“, където ще се представи напредъка на всички териториални планове за справедлив преход (ТПСП) в ЕС.В обръщение към присъстващите г-жа София Алвес, директор на дирекция „Изграждане на административен капацитет и изпълнение на програми II“, към Генерална Дирекция „Регионална и селищна политика“ на Европейската комисия (ЕК), чрез директна онлайн връзка сподели, че Фондът за справедлив преход (ФСП) е ключов инструмент за подкрепа на териториите, които са най-силно засегнати от неутралност по отношение на климата. ФСП еспециално създаден за периода 2021-2027 г. за ограничаване въздействието на прехода чрез финансиране на диверсификацията и модернизацията на местната икономика и чрез смекчаване на отрицателните последици за заетостта. Г-жа Алвес напомни, че България е единствената страна членка, която все още не е депозирала

териториалните планове за справедлив преход (ТПСП) за трите въглищни региона в ЕК, а основните плащания по линия на ФСП са планирани именно за тази година. В тази връзка, тя подчерта необходимостта от предприемане на своевременни действия по финализиране на ТПСП и за тяхното представяне за разглеждане и одобрение от структурите на ЕК, което ще позволи на страната да се възползва от предвидения ресурс. Г-жа Алвес припомни, че партньорството е друг важен момент в процеса на подготовка на ТПСП по отношение на идентифицирането на операции за предоставяне на подкрепа, като наблегна, че местните общности следва да бъдат ангажирани в хода на преминаването от зависима от въглища икономика към по-зелени решения, които са в основата на бъдещото развитие на целия Европейски съюз. Г-н Золт Шоколай, ЕК, допълни приветственото слово на г-жа Алвес, като на свой ред също подчерта необходимостта от идентифициране на специфични за региона проекти и дефиниране на вида на очакваната подкрепа.

Присъстващите на форума имаха възможност да се запознаят със специфичните цели и обхвата на предоставяната по линия на ФСП подкрепа, представени в презентация от г-н Сандер Хапартс, Генерална Дирекция „Регионална и селищна политика“, ЕК. Г-н Хапартс, подчерта нуждата от правилно планиране във времето на отделните етапи в процеса на преход към постигане на целите на ЕС за 2030 г. в областта на енергетиката и климата, и постигане на неутрална по отношение на климата икономика на ЕС до 2050 г. В презентация си г-н Хапартс представи трите стълба на механизма за справедлив преход, включително бюджет и основни цели, като посочи и основните елементи, които следва да бъдат включени във всички планове за справедлив преход.

След презентацията беше дадена възможност за дискусия в залата. Г-н Петко Ковачев от Института за зелена политика и г-н Огнян Атанасов, Конфедерация на независимите синдикати в България (КНСБ), зададоха въпрос за процентното разпределение на планираните ресурси в останалите държави - членки за отделните видове мерки (със социално и икономическо въздействие и др.), посочено в презентацията, както и за нуждата от енергийна стратегия, и продължаване на паралелната работа по идентифициране на проекти и финализиране на ТПСП. Подчертано беше, че при интензивните региони фокусът трябва да е върху иновациите и създаването на алтернативни работни места в трансформиращите се икономически сектори. Г-н Стефан Шоселов, Конфедерация на работодателите и индустриалните в България (КРИБ)- Стара Загора, обърна внимание на нуждата от инвестиции в технологии за намаляване на емисиите от въглероден диоксид. Г-н Тодор Тодоров, представител на За Земята“, предложи ТПСП за областите Перник и Кюстендил да бъдат своевременно представени на ЕК за разглеждане и одобрение, а на по-късен етап, след прецизиране на мерките, да бъде депозиран и този на област Стара Загора. Г-жа Румяна Грозева, Агенция за регионално икономическо развитие - Стара Загора, изказа мнение, че териториалните планове за трите региона следва да бъдат подадени за одобрение заедно, но подчерта, че големият преход е именно в Стара Загора.
Г-н Хапартс, ЕК, подчерта нуждата от декарбонизация на енергийния сектор и обясни, че няма бъдеще в добива на въглища в цяла Европа, предстои затваряне на мините до 2050 г., като ролята на ФСП е да подпомогне процеса на преход точно в тези региони.

В дискусията се включиха и г-н Золт Шоколай, ЕК, г-н Христо Николов, г-н Александър Загоров, КТ „Подкрепа“, както и г-н Пламен Бараков, зам.-кмет на община Гълъбово, който изрази притеснение, че предложението за създаване на индустриална зона между общините Гълъбово и Раднево не е отразено в ТПСП.

Дискусионният панел беше последван от представяне на опита на Република Чехия при планирането и програмирането на ресурса по линия на ФСП, като в своята презентация г-жа Радана Кратошвилова, изложи основни ключови моменти от одобрената от ЕК Програма „Справедлив преход“, която предвижда редица мерки за смекчаване на въздействието от прехода в три региона – Моравско-силезки, Карлови Вари и Усти над Лабем. Подкрепата по програмата е дала възможност за преквалификация на работници, насърчаване на иновациите, инвестиции в малки и средни предприятия за производство на чиста енергия, цифровизация и кръгова икономика. Г-жа Ангелина Бонева подчерта важността на партньорството с местната власт и насърчаването на диалога като изключително ключови за търсенето и намирането на работещи решения за справяне с прехода.

В презентация си г-жа Радана Кратошвилова, запозна присъстващите и с конкретния опит на Чехия, като направи съпоставка с регион Стара Загора и Карлови вари, които са почти еднакво големи, с наличие на минерални извори, природни и културно-исторически забележителности. Карлови вари като регион има един голям недостатък – липсата на работна ръка и това е пряко свързано с това, че няма университет. Нещо, което е добра предпоставка за развитие. Тя сподели, че подготовката на проекти се нуждае от пред проектни проучвания и отбеляза помощта на Jaspers, като поясни, че са обявени покани за проекти за кръгова икономика. Г-жа Кратошвилова се спря и на трансфера на добри практики, като подчерта, че само стратегията не е достатъчна, а е нужно и финансиране. На въпрос от г-н Загоров относно организацията на диалога в Чехия, тя отговори, че процесът е добре организиран - провеждат се регулярни конференции, създадени са работни групи в регионите, на национално ниво решенията се взимат по време на дискусиите. Създаден е Мониторингов комитет на програмата и УО, както и специална платформа за подготовка на ТПСП.

След като беше представен опитът на Република Чехия, г-жа Бонева покани присъстващите да отправят въпроси, като г-н Георги Стефанов, Център за изследване на демокрацията, сподели виждането си за развитието на област Стара Загора през следващите години. Според него инвестициите следва да бъдат насочени към създаване на индустриални зони и развитие на малки и средни предприятия, използване на възобновяеми енергийни източници, мерки със социално въздействие. В свое изказване проф. Галев акцентира върху технологиите за улавяне и съхранение на въглерод (Carbon capture and storage – CCS и Carbon capture and utilization – CCU) на улавянето на CO2 и използването му за суровина. Г-н Золт Шоколай, ЕК, допълни, че е изключително важно проектите да отговарят на нуждите на местните хора, да ги подпомагат, както и да бъдат обсъждани с местните власти. Той наблегна на нуждата от анализ. Г-н Хапартс напомни, че ще се подкрепят нови технологии, които имат собствено бъдеще.

Г-жа Десислава Стоянова, „За земята“, се спря на социално-културния аспект и възможността за развитие на региона извън въглищата. Тя предложи да се направи конкретен план как да се случи това и напомни, че през месец февруари 2023 г. са проведени две срещи със заинтересованите страни относно възможностите за финансиране по ФСП. Г-н Петко Ковачев изрази мнение, че в България са изготвени редица документи в областта на енергетиката и климата, но с различни цели, противоречащи си ангажименти и е необходимо да се уеднаквят. Зам.-кметът на община Гълъбово поясни, че искането за индустриална зона е свързано с определяне на място за създаване, което ще осигури възможност за заетост на местното население и напомни, че близо 50% от населението на двете общини е заето в ТЕЦ-овете. В отговор, г-н Золт

Шоколай посочи, че допълнителният диалог е от ключова важност за идентифициране на възможностите за развитие на региона, а участието на местната общност в процеса на определяне на мерките ще способства за създаване на модел на многостепенно управление.

След проведената оживена дискусия беше направена презентация от г-н Ивайло Стоянов, началник на отдел „Стратегическо планиране и програмиране“ в Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“. Г-н Стоянов запозна присъстващите с обхвата на мерките за подкрепа, предвидени в рамките на Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г. и планираните инвестиции. По време на събитието бяха обсъдени конкретни идеи и решения за включване в едни по-амбициозни териториални планове за справедлив преход с ясни цели за намаляване на отрицателното въздействия на въглищния преход върху икономическото развитие на уязвимите региони. Участниците се обединиха около идеята за изготвяне на ТПСП, отговарящи на европейската рамка и регламенти за ясно интегриране на широкомащабни мерки за намаляване на въглеродния отпечатък, както и активното включване на заинтересованите страни във формирането и изпълнението на набелязаните цели.
Последната презентация, представена по време на събитието се отнасяше до Инструмента за техническа подкрепа на ЕК. В рамките на презентацията беше описан целия цикъл на кандидатстване по Инструмента за техническа подкрепа до одобряването на проектите и сключването на договори за подкрепа.

Основните предизвикателства, които трябва да бъдат преодолени, са зависимостта от използването на изкопаеми горива, ограниченият административен капацитет и липсата на координирани икономически инструменти за ускоряване на процеса на трансформация на ключови отрасли. Необходим е ясен план за навлизането на нисковъглеродни технологични решения и диверсификацията на местните икономики. Българското правителство следва да очертае междинни, годишни цели, които да адресират тези предизвикателства и да допринесат за намаляване на парниковите емисии, понижаването на енергийното потребление, увеличаването на дела на ВЕИ в енергийното потребление и подобряването на качеството на въздуха.

Партньорствата, участието и ангажираността на обществеността и всички заинтересовани страни е от съществено значение за успеха на ФСП. Местните заинтересовани страни, включително икономическите и социалните партньори (като синдикалните организации, включително представляващите миньорите), и органите, представляващи гражданското общество (включително младежките организации, НПО в областта на околната среда и др.) следва да бъдат изцяло мобилизирани в дебата относно бъдещето на техните територии. Тези различни заинтересовани лица трябва да се ангажират в различни фази: подготовката, изпълнението, както и оценката на ФСП и ТПСП. Всички присъстващи отбелязаха необходимостта от продължение на активната обществена дискусия, която да катализира решения, базирани на преимуществата на региона. Те следва да доведат до оформянето на просперираща и атрактивни зони за развитие на устойчиви икономически дейности.